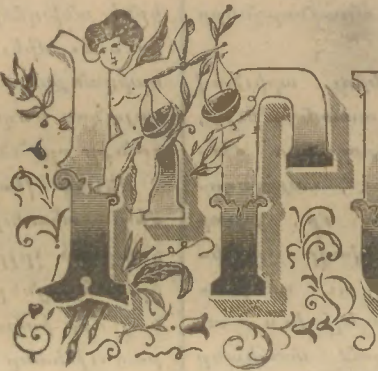

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ
Տարեկան . 12 Ձր.
Վեցամսեայ . 6 "
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Հրկու քիւ մեկ ծրարով
Տարեկան . 14 Ձր.
Վեցամսեայ . 7 "
ԱՍԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60 Տօլար
Վեցամսեայ 1.50 "
4 Ա Ն Խ Ի Կ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԻՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Երանոսյան տպար.
20 Լանդիս

Rédaction du journal

„Ipravounk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на вѣстникъ

„Иправункъ“

ВАРНА

Գրութիւնք եւ
չեմ տրուիր

ՀԱՅԵՐԸ

Ե Ի

ՍԱԿԵԴՈՆԱՑԻՆԵՐԸ

ՌՈՒՍՈՅ ՊՍՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԻԹԻՆ ԵՐԸ
(Շար. նախորդ թիւէն)

Այլեւայլ ժամանակներ սլավական
կայսրութեան միացումը առաջա-
նակ հայերը, որ անոր ընծա-
յեցին մէկէ աւելի պետական և
ազգայնական մարդեր, նաև ոչ առ-
կաւ արուեստագէտներ, ուրիշ
բան չէին պահանջեր, եթէ ոչ
ապրիլ հաւատարիմ հպատակու-
թեամբ դէպի Չարին. Կովկասի
Բաբելոնին մէջ ուրիշ բան չէին
խնդրեր եթէ ոչ ապահովութիւն
և ազատ վայելում իրենց ազ-
գային սովորութիւններուն ու
կրօնական օրէնքներուն:

Սակայն անոնք ալ վերջապէս
զոհ եղան առաջնական քաղաքա-
կանութեան: Տխուր քաղաքա-
կանութիւն զի կայսրութեան հի-
մերը ամբողջութեամբ պատրուակով
կը գրգռէ այն ժողովուրդները
որ գեւ. քիչ առաջ Չարին ամե-
նէն անձնուէրներն էին:

Մեծատարած կայսրութեան
մէկ ծայրէն միւսը

Օր փինքի խառնի ընթաց տօ
բլամենիի Բօլլառի

«Ֆինլանդիայի սառուցեալ ժայ-
ռերէն մինչեւ արեւակէզն Կոլ-
քիսը» Բուլքինի մէկ ոտանաւորը
գործածելով, աւագ ճնշումի եւ
հեղձումի նոյն քաղաքականու-
թիւնն է, և կամ, ինչպէս Բիշ-
նէվի մէջ, անպատիժ մնացած
կոտորածը խաղաղ բնակչութեան
մը որ մուկանդ խուժանին բար-
բարոս նախապաշարութեան նը-
շաւակ կը լլայ:

Բեդքալուրիկեան դիւանակա-
լութիւնը կը յարձակի օտար յոր-
ջորջումը ազգայնութիւն-
ներու և կրօնքներու վրայ մի-
անգամայն, ամեն բանի վրայ
որ առաջ է, ուղղափառ չէ. որ-
պէս թէ վիթխարի կայսրութիւ-
նը չկարենար կանգուն մնալ և
տեւել բայց միայն ծագումի,
լեզուի, հաւատքի ամեն տարբե-
րութիւնները վայրենաբար ջըն-

ջելով: Եւ Չարը չըջապատող
խուժին ընտրած վայրկեանը
իրականացնելու համար, Ֆին-
լանդիայի լիճերէն մինչեւ Արա-
րատի առաջաւելի պակաս կա-
տարները, ինքնակալական այս
ցնորական միութիւնը, այն ժամն
է, ուր հինաւուրց Ռուսիայի,
Մեծ ինչպէս նաև Փոքր Ռու-
սիայի մէջ «ուսեալ երիտասար-
դութիւնը» և առաջ ժողովուրդը
սատիկ եռացումի մը ենթակայ
կը գտնուի, ուր գեւ. օրինական
միջնորդներով անշատ խորշու-
միջատումը առաջնական այս վա-
ղիկական ընկերութեան մէջ,
կալուածային սեփականատերէն
մինչեւ գործարաններու բան-
ւորները, ամեն տեղ նոր պետ-
քեր, սրտեւանդն վերըձանք-
ներ կը յայտնուին դէպի աւելի
օդի և աւելի ազատութեան: Ա-
պագայի պատմագիրները պիտի
ապշին մնան կոյր խոտորտու-
թեան վրայ Չարին նախադար-
նելուն, ու կայսրութեան մէկ
ծայրէն միւսը, յամառաբար կը
չեղչեն այն լայնածաւալ հրկե-
հին վառելանիւթերը, որ օր մը
գուցէ մօտալուտ, պիտի հրկիւլ-
քանեն ընդ գարու Ռուսիան:

Նիքոլա Բ. Ի նախարարները
չշտտանալով իրենց ստիկանա-
կան վարչութեան բռնութիւննե-
րովը և ամէն մէկ աստիճանաւոր
փոքրիկ ինքնակալներու կամա-
զատութեամբը՝ գրգռել են իրեն
յեզափոխական գաղափարածաւա-
լումը, կարծես կախարդին առա-
Ուրբէններու ազգային զգացու-
ները վիրաւորելէ, իբր թէ ի-
րենց պաշտօնն ըլլար զանոնք
ալ յեղափոխութեան գիրկը նե-
տել:

Բանի մը շարժի առաջ մատ-
նանիշ ընելով Բեդքալուրիկեան
դիւանակալութեան ձեռնարկու-
թիւնները ֆինլանդական անփնա-
խնդիրութեան դէմ, կըսէինք
որ Նիքոլա Բ. կայսեր խորհրդա-
կանները Ռուսաստանը երկրորդ
Լեհաստանով մը օժտելու ճա-
բան բռնած էին: Բայց կը սխա-
լէինք. երկու Լեհաստանով չեն
գոհանար անոնք. կը ջանան եր-
րորդ մ'ալ ստեղծել կայսրու-

թեան միւս ծայրը՝ Անդրկովկասի
մէջ: Հայ և վրացի, այդ քրիս-
տոնեայ ժողովուրդները որ հրա-
ւէր կարգացին և սատարեցին
առաջնական տիրապետութեան
Կովկասի հարաւակողմը, որ սատ-
նեւիներու ընդ գարու ամբողջ ըն-
թացքին մէջ անոր իբր յինա-
կէտ ծառայեցին, իրենց կարգին
կը հալածուին Չարին ներկայա-
ցուցիչներէն, և իրենց ազգայ-
նութեան վտանգուիլը կը տես-
նեն իրենց վարժարաններուն ու
եկեղեցիներուն մէջ:

Հայաց վարժարաններուն վրայ
բռնանալէ և անոնց ամբողջ ինչ-
քերը գրաւելէ յետոյ, առաջ կա-
ռավարութիւնը այսօր ձեռք կը
կընցունէ անոնց եկեղեցւոյ և
վանքերուն կալուածներուն: Այդ
կալուածները, որոց արժէքը 100
միլիոն ռուպլիէ աւելի կը հաշ-
ուեն, միայն Ռուսաստանի Հա-
յաց չեն պատկանիր, հապա հայ-
կական եկեղեցւոյ, որ ինչպէս
յայտնի է, Հայ ազգն ըսել է:
Անոնք, ինչպէս Թիֆլիզէն նո-
մակալի մը կը ծանուցանէր,
այլ և այլ ժամանակներ նուիր-
ուած են Հայաստանի երեւելի-
ներէն, իշխաններէն և թագա-
ւորներէն, նախ Պարսից Շահ-
րէն, երբ Հայաստանը կը գրա-
նուէր անոնց տիրապետութեան
ներքեւ, վերջապէս ամեն դա-
սակարգի և երկիրներու պատ-
կանող ուխտաւորներէ, որք դա-
րերէ ի վեր կողան էլ միածին,
ուր կը նստի, Արարատի հովա-
նիին տակ, Կաթողիկոսը՝ եկե-
ղեցւոյ աւանդական պետը:
Այժմ առաջ կառավարութիւնը կը
նկրտի ձեռք անցունել ազգային
բարեպաշտութեան այդ հրիտակ-
ները, ու ցարդ ազատօքէն կը
տնտեսուէին կղերէն ազգին ըն-
տրեալ ներկայացուցիչներ: Կը
հաւաստեն թէ Պ. Վիթթէն դէմ
էր գրաւման ծրարներուն, որոց
ջատագործն էին ներքին գործոց
նախարար պ. տը Բլէվէն և Ս.
Սինոգի գործակալ պ. Բոպետո-
նատով, անձնաւորողք մին՝ դի-
ւանակալական արձակապետու-
թիւնը և միւսը՝ գաւառական ան-
նեւ ընդամենութիւնը, եթէ այս-

պէս է, ներուի մեզ շնորհաւո-
րել այս մասին զանձային նախ-
կին նախարար (պ. Վիթթէն):
Թեքեւ անոր առարկութեանց
վրայ էր որ Նիքոլա Բ. Ի կառա-
վարութիւնը որոշեց պաշտօնա-
պէս չ'սկսիլ գրաւման: Առ այժմ
կը բաւականանայ հայ եկեղեց-
ւոյն կալուածոց մատակարարու-
թիւնը խելով Հայերէն. բայց
Կովկասի հիւսիսային կողմն ըլ-
լայ թէ հարաւային, ոչ ոքէ չը
վրիպիր կայսերական կառավա-
րութեան այս գրաւումին իսկա-
կան բնոյթը:

Գիտենք որ այդ տեսակ տնո-
րիւնութիւններ աննախորդ չեն
զանազան երկիրներու մէջ, Սա-
կայն տոնիկայ չբաւար զանոնք
արդարացնելու: Մեզ գաղով կը
խոստովանինք որ հակում չու-
նինք գրաւումի, ըլլան նոյն ան-
ժառանգելի ինչքեր. բայց, ինչ
ալ ըլլայ ուրիշներու կարծիքն
այս մասին, չպիտի ներքինք որ
առաջ կառավարութեան գէպի
Հայկական եկեղեցին ունեցած
վարձուքը փրանական յեղափո-
խութեան վարձուքին նմանցու-
նէին, երբ Սահմանակարգ ժո-
ղովը կը յայտարարէր որ կղերին
ստացումը պէտք էր
եւ գարձուիլ: Այժմ անոնք
նութիւնը ոչ միայն անոր նմա-
նը չէ, այլ մանաւանդ բոլորու-
վին հակառակը. զի կայսերական
կառավարութիւնը կողմէ ձեռք
երկնցնել այս բարեպաշտական
նուէրներուն ոչ թէ զանոնք
Հայաց ազգին յանձնելու, այլ
անկէ խլելու նպատակաւ:

Այսպէս կը բացատրուի Ռու-
սաստանի Հայաց ընդգրկութիւնը
եւ թէ ինչպէս աշխարհականները
կը ձայնակցին կղերականներուն
բողոքին եւ կը քաջալերեն զա-
նոնք. Կղերն որ յափշտակու-
թեան մը զոհ կը լլան, Կապու-
ւողը միայն իրենց եկեղեցին չէ
այլ նոյն իսկ իրենք, իրենց
զաւակները, իրենց ամբողջ ազ-
գը: Այս է պատճառը անոնց
բռնն բողոքներուն եւ դիմադ-
րութեան փորձերուն: Այս խա-
ղաղ և վեհաբոս ժողովուրդին
անսովոր յանդգնութենէն կը ը-

նախքան դատել իր զգացած ցաւը
և զայրոյթը : Արդէն թիֆլիսի
և Պարսի եկեղեցիներու գաւի-
թին մէջ շատ մը հայեր ինկան
կայսերական ոստիկանութեան
սուրբ կամ դատականներուն տակ :
Բոլոր հայերը իւր մարտիրոս կը
նկատեն իրենց եկեղեցւոյ և ժո-
ղուրդի իրաւունքներուն այս
պաշտպանները :
(Շարունակելի)

ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՍԸ

(Շար. նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Հայ ազգը ներքեւ կրնա՞նք իր ճա-
կատագրին հետ խաղացին ամենամեծ
ձօրէն եւ անգուժ կերպով ներքեւ՝ երբ
անոնք խաղացին զինքը ըսելով թէ իր
փրկութեան համար կաշխատէին՝ մինչ-
դեռ իրենց անձի փրկութեան մասին էր
որ միայն կը մտածէին , ներքեւ հայ
ազգը , երբ անոնք իր լուծման առ-
ջուղով հաւաքած զբանները վարարար
գործածեցին , կամ դրամատուներու
մէջ պահելով իրենց ապագայի ապահո-
վութեանը սահմանեցին :

Հայ ազգը ներքեւ կրնա՞նք իր ցա-
ւերու ամենախիտը ժամանակը իսկ ,
կուսակցական կամ անձնական անվերջ
կռիւներով զբաղեցան , եւ ապա միա-
նալ կեղծեցին անգամ մը ալ շահա-
գործելու համար իւր եռանդն ու խան-
դը :

Վերջապէս ներքեւ Հայ ազգը , երբ
անոնք իր ոչ մէկ պահանջին գոհա-
ցում չը տալով , աւելի պատուհաս եւ
աղէտ դարձան իրեն :

Սակայն՝ հայութիւնը երբեք չը պի-
տի ներքեւ , եւ չը կրնար ներքեւ , երբ
անոնք զիւրաւին պաղարհուսեցնող
գաւազդութիւններ կը սարքեն իր ու-
ժերը կրճատելու , երբ անոնք մի առ
մի անհետացնել կը ջնասան իր հարա-
զատ հերոսները եւ անձնուրաց գոր-
ծիչները :

Հայ ազգը չը կրնար անտարբեր դա-
տել , երբ՝ յեղափոխականի սուրբ
պատմութեանով պարուրուած գաղաններ
յոշոտեն նոյն այդ նպատակին նուիր-
ուած անձնուրաց հերոսները , եւ սպան-
դանոց դառնեցելով յեղափոխական առ-
պարէզը , սրբապղծեն ազգերու աղա-
սաղութիւնը գնելու միջոց ընտրուած
այդ զին ու պաշտելի գործը :

Ո՛չ հայութիւնը չը պիտի ուզէ ծնած
ըլլալ հրէշներ , որոնք իրենց փառաց
ու կենաց բարոյութեան հիմը կառու-
ցանել ուզեն իրենց հարազատ եղբայր
աճիւններու վրայ , եւ կամ չը պիտի
թող տայ , որ անոնք պարզապէս ծած-
կելու համար իրենց դատին ախարու-
թիւնը , եւ կամ խոյս տալու համար
ճակատ առ ճակատ վիճաբանութեանց
մէջ իրենց կրելիք պարտութենէն , ի-
րենց վատ գաշտը միտն անմեղին
սրտին մէջ , ու ընկերասպանութիւն
գործեն :

Ինչ զարհուրելի եւ կայնողական ու-
ճիր , ըլլալով ընտանիքի մը արդէն
պատուհաս դառնած ու անտակալ գա-
ւազը , ելլել անձնական գնուած նկա-
տութիւնով արիւնը հոսել նոյն այդ ըն-
տանիքին փառքն ու պարծանքը կաղ-
մող , եւ անոր բարոյութեան համար
տքնող ու չարաբարող մէկ ուրիշ ան-
դամը : Ո՛հ մարդ կը սարսափի եւ խե-
ղապետութեան կը մատնուի , երբ մոտ-
ծել կամ մեկնել փորձէ՝ վայրենիներուն
իսկ անվայել՝ այդ արարքը , արարք
մը , որ կայէնի օրէն ի վեր՝ Աստուծոյ
զարմանք եւ մարդկութեան սարսափ

պատճառելու բնոյթը ունեցած է , եւ
համարուած ամենամեծ անբարոյակա-
նութիւնը :

Ու մեր Լոնտոնի Յեղափոխական վա-
րիչները , եթէ մեղք գործած չենք ըլ-
լար , այսպէս անուանելով զանոնք ,
բարոյականի կատարելա մեղքութեան
մատնուելով , իրենց արդէն ապական-
եալ գործունէութեան ձրազրին մէջ
ներմուծած են նաեւ , յեղափոխու-
թեան հիմը խախտող , եւ ազգային
բարոյականը աղարտող այդ գործիւնը :
Ինչո՞ւ սակայն կրքերով կուրացած
այդ հրէշները , քիչ մը ամօթ չեն զգար
դեռելով՝ իրենց շուրջը Լոնտոնի մէջ ,
թէ՛ ինչպէս ժողովրդին հարկաւոր
պարագլուխները սրահի մը մէջ կը հա-
ւաքուին , ուր՝ քառասուն տոնակ
կուսակցութիւններ իրենց ներկայա-
ցուցիչները ունին : Կոն կը խօսին ու
կը վիճաբանին , կը պոռան ու կը կան-
չեն , հակառակութեան ամենամայրա-
յեղ եղանակաւ , եւ անկէ դուրս
թերթերու ու ամենախօսութեանց մէջ՝
ամենախիտ յարձակումներ կընեն ի-
րարու դէմ , ամէնքն ալ առանձնապէս
իրենց գաղափարի յաղթանակը յաջող-
ցնելու փափաքով , սակայն կուսակ-
ցութիւնը մը իւր յաջողութեան համար
ուրիշ կուսակցութեան մը անդամները ,
եւ կամ ժողովական մը իւր ձախող ուղ-
ղութեան արդէն հանդիսացող մէկ
ուրիշ գաղափարական մը սպանելը ,
կամ սպանել տալը հաղիւ լսուած էր
այն ալ այնպիսի ցեղերու ու փոքր-
փութներու մէջ , որք գաղափարի կը-
ռիւ ըստաւը կրքէք ըմբռնած չեն եւ
կամ կիսավայրենի ու պահական եղող
յատկութիւնները տակաւն իրենց վրայ
կատարելապէս կը կրնն :

Երեւակայեցէ՛ք , եթէ՛ աշխարհի բո-
լոր ազգերու կուսակցական մարդիկ
մեր այս ապիկարներուն պէս զերբ
սպաննելով յաջողու ուղիներն ըն-
դունած ըլլալին , այդպիսով աշխարհի
յատկութեան իրենց բոլոր լահճերները
հետզհետէ պիտի ջնջուէն , եւ մարդ-
կութիւնը պիտի զրկուէր իւր ամենա-
կարեւոր մասէն , կամ գործն անձնա-
ւորութիւններէն , առանց որոնց՝ իր
կիսանք պիտի ըլլար շատ տաղանկալի ,
միօրինակ եւ յաւիանապէս անփոփո-
խելի :

Ազգը՝ կանկալի որ իր կուսակցա-
կան մարդիկ , իրենց տարրեր գաղա-
փարները չարունակ իրարու հետ չը փո-
ման եւ բաղման մէջ պահելով , իրեն
օգտակար դասեր եւ փրկարար ուղղու-
թիւններ ներկայացնեն , եւ ոչ թէ՛ ի-
րենց դիրքին եւ պատահականութեան օգ-
տուելով , իրենց զատ կրքերուն գո-
հին , եւ կամ թաղելու եւ մոռացման
մատնելու համար իրենց ազգաբա-
ւորները , սպաննել փորձեն իրենց
ընկերակիցները :

Կուսակցական մարդիկ , թէպէտ՝
գաղափարներով կամ ուղղութեամբ
իրենց կուսակցութիւններուն , սա-
կայն՝ անհատապէս անոնք կը պատկա-
նին ազգին ու անոր գաւազներուն :
Եւ ազգը պարտականութիւն ունի . ու
ճանչնալով այդ պարտականութիւնը ,
պիտի գիտնայ պաշտպանել անմեղները
որ դիտապատ կրնան , եւ պատժել
ոճրագործները՝ որ այնքան լրբօրէն կը
յանդիւրն դաշտնադր ընել զանոնք :

Այո՛ հայը պէտք չէ թողու իր ճա-
կատագրը՝ այդ բաղախնդիրներուն
ձեռքը , որ ուղանումն պէս խաղան ա-
նոր հետ , պէտք չէ թողու որ այդ
անճարակ եւ բարոյապէս մաքառելու
եւ մրցելու քիչ մը կողովը չունեցող
ողորմելիները , այդ աշխարհի ընթաց-
քին անգիտակ խեղճերը , որք իրենց
զարտուելի ճանապարհը գիւրացնելու
համար ամեն միջոց սպառած զանելով
ընկերասպանութեան վիմեցին , տակա-

ւին յաւակնութիւնը ունենան իրենք
զիրենք ժողովրդին առաջնորդները
կարծելու :

Արդէն մեր հերոսներու արիւնով
գրուած յեղափոխական պատմութիւնը ,
զերծ չէ շատ մը անպատուաբեր փա-
մանակագրական անցքեր , Հայ ժողո-
վութեան պէտք չէ թողու որ , այսօր
ընկերասպանութիւնը , վաղը չը գի-
տնի ինչ անեղեւակայելի եւ դժոխա-
յին արարքներ , գան աւելի եւս ա-
պականելու այդ սրբազան մատենը
որը մեր ապագայ սերունդին փորձա-
ռութեան աղբիւրը , եւ գործառնու-
թեանց ուղեցոյցը պիտի կազմէ , պէտք
չէ թողու որ հանրութիւնը յուսահատի
եւ անբարոյականայ , եւ մեր փրկու-
թեան արդէն փշալից եւ դատաւոր
ճանապարհին վրայ խոչնդոտները եւ
արգելքները հետզհետէ բազմապատ-
կուին :

Ճեղի տալու չէ որ վարկաբեկ ընեն
եւ ստորնացնեն հայուն պատիւը եւ-
րոպացի այդ ամբարաւան ազգերու
առջեւ , որոնք , թէպէտ՝ այսօր դժու-
թեամբ եւ կարեկցութեամբ չը վերա-
բերուին մեզի հետ . եւ սակայն վերջի
վերջոյ տեսնելով՝ մեր անբարոյակա-
նացեալ ու ա իշխանական վիճակը ,
մեր դէմ գործուած բռնաբարութեանց
եւ հալածանաց աչք գոցելէ զատ , ըսեն
նաեւ թէ , «անոնք այդ չարչարանք-
ներուն արժանի են» :

Պիտանալու է թէ՛ ժամանակը հասած
է , որ հայ ժողովուրդը քիչ մը սխի
հետաքրքրուի իր վիճակով , լաւ ըմ-
բռնէ թէ ո՛ւր քաշեր կը տանին զինք .
ինչպիսի մարդիկներ են իրեն առաջ-
նորդ հանդիսացողները , եւ ինչե՞ր կը
գործուին իր անուամբ : Սլոնա կու-
րանալ ներքի չէ , այսքան ապացոյց
ները բաւական են իրեն՝ որոշելու
չարն ու բարին , կամ խորհելու թիչ
որ հարկ է , եթէ կուզէ առեղի զղջու-
մէ մը խուսափել :

Արգարեւ հայը մեծ սխալ մը գոր-
ծած պիտի լլայ , երբ սակաւին վա-
րանի վերջ մը տալ այս անիշխանական
կացութեան . կացութիւն մը որ եթէ
չարունակուի , օր մը շատ սուղի
կրնայ նստիլ իրեն :

ՎԱՊԻԱՆ ՆՈՋՄԷՆԵԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍԲ

Վարձան իր թողովէ պատանիքին
մէջէն կրկին չարթիլ փորձելով , ա-
ւանդական խօսքովներուն պէս , կեն-
դանութեան նշաններ ցոյց տալու հա-
մար . կը ճարտարաւորութիւն ճանկով
մեր գարշապարը . բայց իր կոտորած
եղունքները անգոր են մեր շուրջ ու եւ
է հետք մը ձգելու . եւ այս պատճա-
ռաւ իսկ զինք կրկին ու կրկին հրա-
պարակաւ ճանչցնել մեր ընթիւ ցողաց
եւ մեզ աւելորդ ճանձրոյթ նկատած
ենք : Սակայն բարեկամներէ ոմանց
առաջարկութեամբ անգամ մըն ալ կը
զիջանինք հոս երկու խօսք միայն ը-
նել սատակ-խմբագրին վերջին հանդի-
սին առթիւ :

Վարձան փորի ցաւ եղեր է Տ. Խոչ-
պուրանի եւ ուրիշ յարգելի անձնա-
ւորութեանց ու յեղափոխական մար-
միններու մեզ հետ բարեկամութիւն
հաստատած ըլլալու եւ անոնցմէ իրեն
արհամարհուելու : Իրաւունք ալ ունի ,
որովհետեւ իր շուրջը ազգային սըն-
տուկէն հաց սպասողներ , յեղափոխու-
թեան անունով ազրիլ ուղղուներէ զատ
պատուաւոր մարդ չէ մտացի , եւ այս
իսկ պատճառաւ ինք գացիւ ընկեր է ա-
նորակելի վախառու մը գիրկը անոր
հացկատակութիւն ընելու յանձնառու-

թեամբ , եւ այդ հացկատակութիւնը
կրնէ անխաղճօրէն ի վնաս ազգին շահե-
րուն եւ միեւնոյն ատեն ապուշ ա-
նարգանքներ կը նետէ իր դէմ նողկանք
յայտնող ժողովուրդի հասցէին : Յան-
ցանքը որո՞ւնն է :

Սեւագրիքնան ճարտարաւորութեան մը
մեզ «չահատուր» կանուանէ . եթէ զինք
ճանչցած չըլլային , պիտի զիջանէինք
իրեն հայցնել թէ , կա՞յ մէկը որ գիտ-
նայ մեր խմբագրական պաշտօնին կի-
րառութեանը եւ հանրային կեանքին
մէջ ու եւ է անձնական շահու մը փո-
խարէն մեր ու եւ է յանձնառութիւն
մը ընելը . պիտի զիջանէինք հարցը-
նել թէ ինք սատակ-խմբագրի կը մոռ-
նա՞յ «Իրաւունք»ի երկու սեւակները
իրենց կուսակցութեան տրամադրու-
թեան տակ դնելու փոխարէն իր խոս-
տացած պատկան 150 ֆր. վարձատ-
րութեան մեթոմը մեր կողմէ :

«Թուրք հիւպատոսին մօտ ծառայող
ստորին Չիլինկիբեանին բարեկամ էր»
կըսէ մեզ . ընդհակառակը մենք ոչ
թէ այդ անպիտան մարդուն երեսը
չենք նայիր , այլ զինքը եւ իր
սէրը խայտառակ սո՛ւ ենք հրապա-
րակաւ , եւ այդ պատճառաւ հիւպա-
տոսը երկու անգամ ալ մեզ դէմ նօթա
սուած է պուրկար կառավարութեան :

Կարծեմ կը բաւէ մեր այս միայն
չորս նախադասութենէ բազկացեալ
պատասխանը թղթէ պատանիքին վեր-
ջին թիւին մէջ երեւցած չորս սխնակ
զառանցանքներուն : Մեր բարեկամներն
ա՛լ թող չհերկաղորեն մեզ անոր ան-
վերջ խաղութեանը պատասխանել ,
զիստալով թէ նա իրեն պատիւ կը հա-
մարի մեր պատասխանելու . բայց այդ
եւս այդ պատիւը չպիտի ընենք իրեն :

ԳՈՐԾԷՅ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԳՊԻՐԿԱԶ , 29 Մեպ.

Շարաթ օր երկու յայն երի-
տասարդներ սուտ մը հնարելով
Մակեդոնացի գաղթականներէ
13-14 տարեկան բուրբոյին որք
աղջիկներ սակարկելով այգեկու-
թի պատրուակաւ այգիներէ քիչ
հեռու տեղ մը կը տանին . սա-
կայն յայններ իրենց չար կամքը
յագեցնելու չեն արժանանար :

Աղջիկները սկիզբէն բաւական
մեղմամբութեամբ են , բայց վերջա-
պէս ուժաւթափ Ռզաժ օգնութեան
աղաղակներ կը բարձրացնին , բա-
րեբաղդաբար այգիներու պա-
հապանները լսելով օգնութեան
կը հասնին . յայններ փախուտ
կուտան , աղջիկներն ալ երեսներ
ճանկաւորուած , վրանին պատու-
տած իրենց բնակարանը կը փո-
խադրուին : Նոյն երեկոյցին դէմ
յեղափոխականները ձեռք կը
ձգեն յիշեալ յայններէ մէկը եւ
փողոցին մէջ կուտան անոր ար-
ժանապալիկ պատիժը , սատարիկ
կերպով գանակութեանով . ոմանք
կրսնին թէ յայնը մեռած է , ու
մանք ալ կրսնին թէ մեռնելու
վրայ է :

Այսօր կիմանանք որ միւս յայնն
ալ իր ընկերոջ պատժոյն արժա-
նացած է :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Սուլթան՝ սօն տէֆա ուս էլ- յիսի Մ. Ջինովիէզի հուզուրընա գապուրիտէ, Մաքէթոնիատա խալահաթ իճրասը իշխան էվրոսա գօնթօլը խալահաթ իշխան օլա- մալահաթընը պէյսանլէ, վէ էկէր պիր խրիսթիան վալի տախի թա- յին օլընըր խէ, մէղքիւր էյա- լէթ մէմալիքի օսմանիէտէն պիւ- թիւն պիւթիւնէ այրըմըն տըր- «Պուկար հիւրիւմէթի ասը չէ- թէլէրինի մուհապազ իթմէրոն օլըրըն հալտէ, պիւրիս խալահաթի հիւրիւմէթ Մաքէթոնիատա հիւ- պիր խալահաթ իճրա խալահաթէ- ճէր»:

— Գօնեատան Սէլանիքէ կէօն- տէրիւմիշ օլան 16 թապուր աս- քէրին Տէմիր-Հիսարա վէ Սէրէզէ իյլաւ օլընտըրը վէ պու շէհրէ 3 ալալ թօքճը տախի կէօնտէ- րիւթիկի Սէլանիքտէն Վօլոտա նէշը օլընան թիւթս կազէթասը- նա պիւթիւրիւմիշ, վէ քէզա սեպ- 21 տէ թէքրար 110 պուկար մահքիւմէր Սուրէա մահպուսա- նէլէրինէ կէօնտէրիւթիկի իշար օլընմըն տըր:

— Մանասթըր վիլայէթիւնտէ Բէլիսթէրիտէ 400 ասըլար վէ ասքէր պէյսինտէ գանլը միւսա- տէմէ վուդու պուլուր: Ասքէրլէր քէք միւշքիւլաթլէ վէ թօք գուզ- վէթի իլէ ասըլարը տաղըթտը- րար: պուլարտան 40 քիշի թէ- լէֆ օլընմըն վէ 15 ի եարէլէնմիշ: Ասքէրլէր տախի ասըլարըն տի- նամիթ պօմպարընտան պէօ- յիւք թէլէֆիւթ վէրմիշէր: Պաշարպուզլար ճիւլար քէօյլէ- րինտէ քէք չօք վաշիլիքլէրտէ պուլընմընտըր:

— 216 քիշի Եւմէնէ սիւրկիւն կէօնտէրիւթիկի Տնէվիկի եաղը- յօր:

— Մէղքիւր կազէթա տիւնքի նուսխէսինտէ շուսահիմ հալա- տիսի տախի վէրիյօր: «Մէնպաի մէվսուգէտէն ալըրըմըն մալի- մաթ իւզրէ, Ինկիլիզ տէվլէթի Պապը Ալիէ շէտիտ պիր նօթա վէրուպ, Պէրլին ահմադէսինին 23 ինճի մատտէսինին իճրասընը թալէպ խալէյօր»:

61 ինճի մատտէ աճէպա ունու- տըլտըմը:

Նաե-Պուս-Բաեւէնին զաննը իւզ- րէ, Մաքէթոնիանըն հիւրիւմէթ խալահաթի իւզէրինէ վազ օլընա- ճազ գօնթօլըն նէ սուրէթտէ օլաճաղը շիւթիլիք սըրը թու- թուլաճազ: «Նալընըզ էճնէպի գօնթօլալար արթըրմազլէ ասա- յիշին մուհապազսը միւմքին օ- լաւալաճազ» տէյուպ: մէղքիւր կազէթա, Եիւքէք մէմուրիլէթ- լէրէ խրիսթիան մէմուրիլըն արթըրմազսընա տէվլէթլէրին չալընմազսընը իղթիլա կէօրիյօր:

— Սքանաքտըն Բարիզ մուխ- պիրինին պիր չօք շալանը էմի- յէթ մէնպալարտան անլաւըրը իւզրէ, Չարըն Աստրիա Իմրէ- րաթիւրընա վիզիթա վէրտիկի էսնատէ, Լօյոտ Լանստօնը Աստ- րիա վէ Բուսիա տէվլէթլէրինէ Մաքէթոնիա խալահաթը իշխան պիր թապըմ թէքլիֆաթտա պու- լընմըն: Խուսուսի իլէ՝ Մաքէթո- նիալըլար իլէ միլլէթտազ վէ Սուլթանա թապի օլմալան պիր խրիսթիան վալի թալիին օլըն- մազընը թէքլիֆ իթմիշ:

Ըսեանը թէսքին իթմէք վա- զիֆէսինտէ պուլընան թիւրք ասքէրի իլէ պէրապէր էճնէպի զապիթլէրին տախի պուլընմազ չէմ Լօյոտ Լանստօնըն վէ հէմ Բուս վէ Աստրիա տէվլէթլէրին ճէտվէլինտէ մուզալէթ իմիշ: պու զապիթլէր Պէրլին ահմա- մէսինի իմիշա իտէն տէվլէթլէր- տէն կէօնթէրիլէճէք տիւր: Տիկէր պիր գօմիսթոն տախի մուհաճիւր վէ գալան էհալիլի թէքրար Եէրլէրինէ Եէրլէրիւմէք, վէ թիւրքլէրին խալահաթ իճրազ իթ- տիկի քիլիսէ, մէքթէպ վէ քէօյ- լէրի ինշա իթտիւրմէք վազիթէսի իլէ միւքէլլէֆ օլաճազ ըմըն:

— Սթանպուլտան հսկա 13 թարիլիլի պիր թէլէկրաֆ Մա- քէթոնիա իշխան պիր խրիսթիան վալի թալիին օլընմազսընա պապընտա Բուս վէ Աստրիա տէվլէթլէրին թէքլիֆին թէքլիպ խալէյօր:

ՏԱԽԻԼԻԷ

Պուկարիատան Սթանպուլա կիթմէք իշին Մուսթաֆա բաշա- տան կէչէն Եօլճըլարըն Եանընտա պուլընան Եալ, քէնիւր վէ սաի- րէն մէղքիւր մահէլին թիւրք կէօմրիւք մէմուրիլարը աշուպ, մէօհիւրլէյրէք Սթանպուլա կէօն- տէրմէքտէ իմիշէր: կէօյա վէ- րիլէն Եմիւր իւզրէ, պու մուս- մէլէ իլէ Պուկարիատան գլօշրա պազիլի (°) կիրմէսինին էօնիւնիւ ալաճազլար ըմըն:

Ասըլ գօլէրա Մէքքէտէն պիւ- թիւն տիւնեպա իրաս իթտիկի կիպի, տիկէր գօրէլանըն տախի թօլուլարը Եըլտըզ սէրալըն- տան էթրաֆա Եալըմատա օլ- տըրընտան պու պազիլէրէ պիր չարէ պուլմալ:

Պու պապտէ պուկար թիճարէթ վէ նաֆաա նէպալէթի սըհհիյէ խալահաթիւն տըղգաթընը տա- վէթ իթմիշ տիր, Եանի Պուլ կարիտա գօլէրանըն Եսէրի կէօրիւմէմիշ օլալըն հալտէ, պու միւշքիւլաթը Եօլճըլարա վէրմէսին իղթիլա օլմալըրը- նը պէյան իթմիշ տիր, Հալպու- րի թիւրքլէրին արաւըրը գօ- լէրա օլմալուպ տիւնամիթ օլա- ճաղը շիւքէտէն աղատէ տիր:

Իքի Եիւզ Մաքէթոնիալը վա- թանքէրվէրլէր պու քէրչէնպէ կիւնիւ Տէմիր-Հիսար պէքլէմէսի

Եազընլարընտան սինօրը կէչէ- րէք Մաքէթոնիալա կիրմէք թէճրիւպէսինտէ պուլընմըլար խալտէ, քէք չօք թիւրք ասքէ- րինէ թէնապիլի իթմիշէր: Աս- քէրլէր ասըլարը թապիպ իթ- մէք էսնապընտա պուկար թօք- րաղընա կիրէրլէր, ֆազաթ սի- նօրըն պուկար մուհաթըլարը անէրի կէրի սիւրէր:

ՍԱՄԱՔՈՎ, 2 հոկտ.

(Թէլէկրաֆ)

Սեպտ. 29 կիճէսինտէ Գօրա- թէլէք քէօյիւնէ աթէշ վէրիլի: Ասըլար ասքէրէ գարշը շէտիս պիր միւսապէմէտէ պուլընտըլար: Իքիճի պիր միւսապէմէ տախի Սեպտ. 30 կիճէսինտէ սինօրըն պու թարաֆընտա պուկար թօք- րաղը իւզէրինտէ՝ Տէմիր-Կարու պէքլէմէսինտէ Եազըն վուզու պուլտու: Իշպու իքի միւսապէ- մէլէրտէ ասըլարտան 6 էօլիւ վէ 8 Եարէլի տիւշտիւլէր: Թիւրք. լէրտէն 30 տան զիյալտէ էօլիւ վէ Եարէլի: Ասըլար Չէրնօրլէլին գօմանտալը ալթընտա 120 քի- շիտէն իպարէթ իտիլէր: Թիւրք- լէր պաշարպուզլարտան մաատա 300 քիշի խիլէր:

Ի Ռ Ի Ս Ի Ա

Չար Եէնի պիր քալլէ Ագ- սաի Շարք իշէրի Ելն Եէնի պիր նէպալէթ թէլէսիս խալէճէք տիր: Մ. Պէզօպարապ Նազըր նապ օլընաճազ վէ 10 զէվաթտան միւրէքէպ պիր հէյէթ՝ Չարըն քէյաթէթի ալթընտա՝ Ասիա միւս- թէմիլկաթըն հէր մուսաթալթը Բուսիանըն ումումի բօյիթիլա- սընա թաթպիլէն խալտէ իտէ- ճէք տիր:

— Գիլիսէ Եմիւրալընը գալա իթմէք մուսաթէսի Կաթիլաթիւնըն 13 շէհրլէրինտէ խիթալ պուլ- մուշ լըրըրընը քուկազէթալը Եազարազ, նէֆաի Լիւմիաթինէ ալիտ օլան քէօյէրին Եմիւր տախի Եազընտա Եազըլաճազ տէյօրլար:

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա

Իթալիա գրալը վէ գրալիցալը սաաթ Յոն Բարիսէ Եէթիլուպ, մութանթան սուրէթտէ գապուլ օլընտըլար: Ֆէվզէլատէ գալա- պալըզ, Գրալ վէ Մ. Լուպէ Եէք- տիկէրինի բուս իթտիլէր, վէ Իքիսի պիր ֆալթօնտա վէ գրա- լիցա իլէ մաոտա՝ Լուպէ տիկէր պիր ֆալթօնա օթուրուպ, խա- րիճիէ տալիւսինէ կիթտիլէր, Սաաթ Յոն Գրալ վէ Գրալիցալ Մ. Լուպէէ խալտէ վիզիթա իշխան է- լիլէ սէրալընա կիթտիլէր, Կիճէ անլէրէ մախուս զիյաֆէթ քէ- շիտէ օլընտը:

ԻԹԱԼԻԱ

Չարըն Բօմալա կիթմէսի թէլէ- խիւր օլընմըն տըր: Խաֆիէլէրին րաթօրթը Չարը գօրգութմըն տըր: Սօսիալիսթլէր Չարա գար- չը նիւմալիլ խալէճէքլէր իտի: Չաննիաթա կէօրէ, Չար Եազըն վազըթտա Իթալիանըն պիր պաշա շէհրիտէ Գրալ էմմանուէլ իլէ կէօրիւշէճէք:

ԲՈՒՍԻԱ ՎԷ ՃԱՐՔՆԵ

Պու իքի տէօլլէթ պէյսինտէ շու- սընա քէք էնէմիլլէթի մուսապէրլէր ճէլէրան խալէյօր: Չարըն տէօլլէթի քուսալըն Մանչուրիատա էլտէ իթ- տիլէրի մէգուսիլէթ վէ սէլահիլլէթ- լէրին ալընը՝ քէնտիսի տէ Գօրէստա էլտէ իթմէք իտապընտա պուլընտըր: Չարըն պու թալէպի քուսալըն ի- շինէ էլլէրմէյօր, ֆազաթ քուսալըն Մանչուրիատա գալմալը Չարընիանըն միւսաթիլինէ մուսա իլի կէլիյօր: Շու- հալտէ Չարընը թէքլիֆի քէք պէրա- սըր: «Աիլ Մանչուրիատան չըգմազ խալիլ, պիլտէ Գօրէսալա կիլէրիլ» տէյօր: Իշպու մուսաթէթիլի հալլ իթ- մէք իշխան իքի տէվլէթ պէյսինտէ ճէ- րէյան խալտէ միւզէքէրլէրին նէթի- ճէսի տէօլլէ կէօլէ պէքլէնիլիյօր: Շու- սընա Գօրէա սուլարընտա Բուս վէ Չարըն տնանմալարը սուլաշուպ, Եէք- տիկէրինին հարէքթիլին կէօլէտէքտէ տիրլէր: Բուսիա գուզլիլի հարպիլիլինի Ագսաի Շարքա թէճէմիւ իթմէքտէ օլալը կիպի, Չարընա տախի միւս- թաճէ սուրէթտէ պարէնի վէ պէրլին թէտարիքը մուհիւմէտէ պուլընտըր:

ՆՈՒԱԳԻ ԴԱՍ

Նուազի, (մանտօլին, քիթալա, արիօնիք, ջուլտակ) գառ տունիլ Ե նօթալի վրայ քիթիլիլ Նուազ- տիւլ տալիլ վալաքալիլին թող գիւմէն իմ ընալարտան, Շիւլէնա- քա (Սալալը շէշմէ փուլըց թիւ 56 Պալմանինի քա գիւրա Բառլիլի Են:

ԻՐԱՆԻՆԻՔ ԲԱՐՈՅԵԼԻՆԵ

4 - 1

Կը վնտուրի 22 տարեկան միջահա- սակ Երիտաւրը Պ. Կարապետ Փիլի- պոսեանը, Եարքիւրըն, որ տարի մը առաջ Պուլէն գաղթած է Ռուսիա, Կը խնդրուի Պատ. Ընթերցողներէն որ ով որ նոյն անհատին հասցէն գիտէ, թող փութալ իմացնել խմբագրու- թեանս:

ԹԱՏՐՈՆ ՍԱԷՏԻՆԵՆԻԷ

Նաոէմտա Հայ Դեր. Խմբին կողմէ այս գիշեր պիտի ներկայացուի՝

ԵՐԿՈՒ ՈՐՈՐԴՆԵՐԸ

Միջախ, դ 5 արար

ԳԻՆԵՏԱՆ ԵՂԵՆԻՆԸ

Կատակատան Բասիլիպազ 4 արար Երգիւր Ե պարիւր Օր. Գաթիլի Ե Զճ. Յակոբի կողմէն:

Վաղը կիրակի գիշեր պիտի ներկա- յացուի՝

ՄԱՏՈՒ ԳԱԼԱՆԱԹ

Միջախ դ 5 արար

ՃՈՓՈԹԵԱՆ ԼՍԱՃԱՆԸ

Կատակատան Թատերախաղ 4 արար

Печатница Взаимность Варна.

Одговорникъ Н. Драгулевъ